

CZU 37.0

DOI 10.5281/zenodo.14930795

Andrian CIUMAC*,
andrian.ciumac@mai.gov.md

INVESTIȚIILE – GARANT AL CALITĂȚII ÎNVĂȚĂRII

Adnotare: Investițiile în educație, fie că fac parte din categoria celor tangibile, intangibile sau financiare, indiferent de faptul că sunt alocate în beneficiul unei persoane, instituții sau al întregii societăți, constituie cea mai bună contribuție pe care suntem capabili să o înfăptuim, astfel dând dovadă de mult discernământ. Totuși, în circumstanțele numeroaselor argumente prezentate în favoarea educației, mulți factori de decizie consideră această investiție drept o risipă curentă, lipsită de garanția obținerii unei dobânzi în viitor. În mare parte, opiniile în cauză se întrețin din perspectiva imaginară a unei traiectorii distanțate a timpului, care include momentul investirii resurselor (financiare, umane, materiale, tehnice, etc) și cel al dobândirii efectelor scontate.

În contextul investițiilor în educație, circumstanțele remarcate cu privire la mentalitatea unor factori de decizie revindică o reconsiderare fundamentală de concepție, care anticipează realizarea unor acțiuni concrete hotărâte și de neîntârziat.

Cuvinte-cheie: investiții, resurse, calitate, proces, învățământ, educație, produs, beneficiar.

INVESTMENTS - GUARANTEE OF THE QUALITY OF LEARNING

Annotation: Investments in education, whether they are part of the tangible, intangible or financial category, regardless of the fact that they are allocated for the benefit of a person, institution or the whole society, constitute the best contribution that we are able to make, thus showing much discernment. However, under the circumstances of the plentiful arguments presented in favor of education, many decision-makers consider this investment as a current waste, lacking the guarantee of obtaining an interest in the future. Predominantly, the opinions in question are maintained from the imaginary perspective of a distanced trajectory of time, which includes the moment of resources investing (financial, human, material, technical, etc.) and that of acquiring the expected effects.

Within the context of investments in education, the circumstances noted regarding the mentality of some decision-makers call for a fundamental reconsideration of the concept, which anticipates the realization of concrete distinct actions and without delay.

Keywords: investments, resources, quality, process, training, education, product, beneficiary.

* Doctorand, Universitatea de Stat din Moldova (ROR: <https://ror.org/0475kvb92>); e-mail: rec-tor@usm.md, șef, Departamentul formare inițială subofițeri, Direcția „CIPAL”, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova (ROR: <https://ror.org/036kvxa54>); e-mail: academia@mai.gov.md, ORCID ID: 0000-0002-4304-2919, avocat, email: andrian.ciumac@mai.gov.md

1. INTRODUCERE

„O investiție în cunoaștere plătește cea mai bună dobândă” - Benjamin Franklin [6]

Benjamin Franklin, unul dintre fondatorii Statelor Unite ale Americii, diplomat, om de știință, politician, inventator, filosof, profesor, a reconsiderat termenul **„Investiție”**, conferindu-i o distinctă semnificație și valoare total diferită de accepțiunea clasică, care în mare parte se referă doar la dimensiunea economică, aplicată pe larg în societate. Anume această optică, focalizată direct spre investiții, a stat la temelia noilor orizonturi edificate pe tărâmul învățământului, optică care este în strânsă legătură cu calitatea educațională.

Calitatea la care ne-am referit constituie reperul fundamental atât al progresului social, cât și al unei vieți umane de calitate. Totodată, actualitatea fenomenului cercetat de către noi se fundamentează în circumstanțele condiționate de calitatea întruchipată de actuala omenire pe care o putem supranumi „Lumea cunoașterii”. Absolut orice activitate umană din prezent, fiind nutrită prin comprehensiune, aplică și valorifică pe larg cunoașterea.

Scopul lucrării este cercetarea directă și multiaspectuală a fenomenului aferent investițiilor și resurselor, precum și estimarea impactului acestora asupra învățământului în calitate de proces strategic al umanității.

2. METODOLOGIE

Pentru realizarea studiului dat, a fost aplicată metoda comparației, deducțiilor logice, studierea literaturii de specialitate, a legislației naționale și internaționale, precum și a practicii din domeniul planificării, aplicării și valorificării investițiilor și resurselor predestinate atât învățământului, cât și calității acestuia.

3. DISCUȚII

În pofida faptului că în prezenta cercetare ne-am propus să reflectăm în detaliu asupra fenomenului care se referă la investiții, resurse, precum și a impactului acestora asupra învățământului ca proces, inițial am dorit să evidențiem valoarea fenomenului „Calitate” din perspectiva analizării caracteristicilor definitorii ale acestuia. Problema calității a dobândit o mare însemnătate în circumstanțele dezlănțurii fenomenului de globalizare a omenirii, astfel că concurența în a produce s-a reorientat categoric de la cantitate/volum la calitate/valoare. În ciuda parcursului gigantic din spatele fenomenului de globalizare, *calitatea* rămâne în continuare un subiect extrem de însemnat atât pentru actuala societate, cât și pentru viitor.

Calitatea reprezintă ansamblul particularităților deținute de către o entitate atât materială cât și nematerială, care-i conferă acesteia aptitudinea de a satisface la nivelul sperat necesitățile exprimate.

O definiție mai veche: ansamblul de proprietăți ale unui produs sau serviciu care-i conferă aptitudinea de a satisface necesitățile exprimate sau implicite.

Alte definiții informale:

- a preveni este mai ieftin decât a repara;
- este mai ieftin să faci totul bine de la început;
- calitatea este costul minim pe care un produs îl impune societății [5].

Calitatea reprezintă un cumul select atât al trăsăturilor, cât și al condițiilor care caracterizează/definesc o ocupație sau/și finalitatea ei, astfel acestea fiind pretinse, apreciate, precum și acceptate de indivizi. Cu alte cuvinte, în sensul prezentei cercetări, *calitatea*

în mod sigur condiționează, dar și înfățișează întregul parcurs ale unei ocupații, astfel raportându-se la nivelul de satisfacție manifestat de către toți beneficiarii acesteia.

De asemenea, în ocurența calității educaționale, conform convingerilor noastre și esenței numeroaselor cercetări științifice la care o să ne referim pe parcurs, urmează să remarcăm, că asigurarea acesteia poate fi înfăptuită doar în condiția unei implicări rezonabile a unor investiții bine definite și planificate cu titlu de *resurse* distincte și dedicate scopului scontat.

În vederea desfășurării unei concretizări complete, dar și pentru a discerne într-un mod optim fenomenul investițiilor și a resurselor, considerăm oportun să explicăm într-o lumină mai limpede caracteristicile definitorii ale acestora.

Investiția, din punct de vedere economic, reprezintă un plasament de capital pe termen lung în industrie, agricultură, comerț etc.

Principalele categorii de investiții sunt:

– investițiile tangibile/corporale reprezintă cheltuieli pentru achiziție de utilaje și echipamente, construcții și altele similare, cu anumite excepții în ceea ce privește achiziția de teren.

– investițiile intangibile/necorporale reprezintă cheltuieli pentru cercetare – dezvoltare, crearea sau preluarea de rețele de distribuție pe piața națională sau europeană, cumpărare de patente și brevete.

– investiții financiare reprezintă orice plasament de capital (resurse bănești) executat de către un investitor (persoană fizică sau juridică), într-unul dintre sistemele investiționale oferite în cadrul economiei: titluri de stat, acțiuni, obligațiuni, investiții imobiliare, plasamente în fonduri mutuale, valută etc. [8]

Investiția poate fi definită ca o cheltuială efectuată de către persoanele fizice sau juridice cu scopul de a obține bunuri sau servicii.

Prin investiție se înțelege factorul economic concretizat în resurse materiale, financiare și de forță de muncă, în vederea înlocuirii mijloacelor de producție uzate, perfecționării mijloacelor de producție deja existente sau creării unor noi mijloace de producție, cu scopul obținerii unor efecte economice eșalonate în timp și care în sumă totală să fie superioare cheltuielilor inițiale [2].

Conducându-ne de particularitățile definitorii prezentate mai sus, se poate afirma că *investițiile* se referă în totalitate la consumul solicitat, planificat sau/și produs al resurselor intenționat pretinse în scopul satisfacerii unor trebuințe exprimate prin obținerea unor finalități prezumabile.

Anume consumul de resurse prin suficiență și eficiență caracterizează și valorifică investiția realizată potrivit destinației sale, precum și aria/domeniul în care s-a investit, astfel ținându-se cont de perspectiva calității urmărite.

Investiția, acea cheltuială la care ne-am referit din perspectiva definițiilor evidențiate, reprezintă un element cheie, de tip reglator, pe care sunt axate procesele de planificare, control, asigurare și îmbunătățire a calității.

Concomitent, pe baza definițiilor prezentate și analizate observăm pe cât de corelate și interdependente sunt investițiile de resurse. Această aserțiune urmează să o consolidăm prin analizarea caracteristicilor definitorii cu privire la *resurse*.

Resurse - rezerve sau sursă de mijloace susceptibile de a fi valorificate la un moment dat [4].

Resursa este acel mijloc utilizat pentru îndeplinirea unui scop care, în cazul econo-

miei, ar fi satisfacerea unei nevoi [7].

În conjunctura definițiilor reliefate cu privire la *resurse* putem menționa, că acestea de fapt prezintă capacitatea/potențialul unei persoane, indiferent de natura și statutul acesteia, de a interveni/acționa potrivit solicitărilor, prin intermediul unor stocuri/mijloace distinse asupra unui mediu/domeniu pentru a soluționa în mod corespunzător necesitățile existente. Cu alte cuvinte, resursele sunt ustensilele cu care, în funcție de scop, se acționează prin investire pentru a schimba sau a întreține un mediu/domeniu.

În coerența cercetării noastre evidențiem, că resursele necesită sesizate în a lor totalitate, drept finanțe, materiale, utilaje, infrastructură, personal, echipamente, timp, precum și procedee/procese utilizate, etc.

Raportându-ne la scopul prezentei cercetări, menționăm faptul, că în continuare vom aborda fenomenul resurselor din perspectiva titlului acesteia „**Investițiile – garant al calității învățării**”, astfel selectând și prezentând argumente relevante în vederea susținerii convingerilor noastre. În această ordine de idei vom porni de la dezideratul care ne va permite să concretizăm inițial cum se întreține și până la urmă cum corelează într-un mediu/domeniu resursele cu calitatea.

În atare circumstanțe ținem să remarcăm faptul, că anume optica concordanței benefice dintre aceste două fenomene, instituită prin raționamentele, dar și aspirațiile societății contemporane, se edifică raportul dintre resurse și calitate. Este o înlănțuire cu adevărat logică de natură socio-economică cu un impact excepțional de favorabil atât pentru actualitatea, cât și viitorul omenirii.

Din aceeași perspectivă, deținând suficiente argumente oferite de literatura de specialitate, este de precizat că resursele care urmează a fi investite în calitate trebuie selectate cu multă concentrare, după principiul exigenței și compatibilității acestora cu dimensiunile calității, ținând cont de efectele transformatoare/de influență manifestate de aceste resurse.

Referindu-ne la dimensiunile enunțate, avem în vedere o măsură de care este nevoie să ne conducem cu vigilență, pentru a evita supraestimarea sau subestimarea calității. Necesită să fim pe deplin conștienți de faptul că perceperea și interpretarea echivocă sau eronată a calității constituie un factor cu adevărat distructiv. Astfel, năzuința de a nu neglija măsura în calitate reprezintă cea mai expresivă fațetă a teoriei calității, element fundamental de care neceastă să ne ghidăm cu mare atenție.

În această ordine de idei, necesitatea concretizării dimensiunilor calității devine nu doar un obiectiv strategic, dar și o artă. Prin urmare, competența de a percepe, de a distinge și de a interpreta în mod optimal dimensiunile calității este una decisivă în contextul selectării și valorificării corespunzătoare a resurselor în scopul asigurării calității.

Anevoiața în a percepe dimensiunile calității educaționale derivă nu doar din multilateralitatea procesului de învățământ; aici urmează să acceptăm, dar și să ne conducem de realitățile actualei societăți, potrivit cărora învățământul în calitate de sistem în contextul erarhizării structurilor sociale de fapt deține statutul unui subsistem. În consecință, anume relația dintre învățământ și societate determină cauzalitatea cu privire la nevoile și impedimentele în domeniu. Același concurs de circumstanțe se referă la calitate în rol de subsistem și realizare umană, care în acest context configurează la nivel social o expertiză mai operantă a contribuției personale și a celei comune, asigurând eficientizarea permanentă a acțiunilor și proceselor, precum și preîntâmpinarea riscurilor și a impedimentelor.

Fiind profund interesați în definirea dimensiunilor fundamentale ale calității

învățământului, am analizat prin confruntare referințele literaturii de specialitate. În aceste circumstanțe, rezultatele analizei desfășurate ne-au permis să determinăm un model pertinent, care include următoarele dimensiuni: obiectivele și rezultatele învățământului; calitatea învățământului și curriculumul; cadrele didactice și calitatea învățământului; utilizarea timpului (dimensiunea acțională) și calitatea învățământului; evaluarea și calitatea învățământului; managementul și calitatea învățământului [1].

Din aceeași perspectivă, ținem să prezentăm și o altă viziune distinctivă scopului nostru. Astfel, cercetătorul Sorin Cristea, referindu-se în exclusivitate în cercetarea sa la *resursele pedagogice* a menționat, că logica planificării calitative, specifică educației, impune următoarea ierarhizare a resurselor: a) informaționale (plan, programe, manuale școlare/universitare etc.); b) umane („actorii educației”/vezi importanța prioritară a profesorilor și a elevilor/studenților); c) didactico-materiale (mijloacele de învățământ integrate în spațiul și timpul pedagogic); d) financiare (buget național, teritorial, local etc.) [3].

Potrivit celor menționate supra, cercetătorul S. Cristea susține, că resursele la care s-a referit sunt esențiale și de neînlocuit, prin urmare cele nominalizate în mod generalizat le atribuim la *dimensiunea resurselor materiale* și *dimensiunea procedural-normativă* a constructului sistemului de învățământ, repartizate în circumstanțe evidente pentru sistemul și procesul de învățământ, precum și altor activități conexe acestora.

Drept rezultat, atât primul model prezentat cât și modelul configurat printr-o altă optică de către S. Cristea, în pofida disproporțiilor neesențiale sesizate prin confruntare, ne permit să observăm deslușit, că în esență ambele se raportează la același sistem de principii, valori și standarde care sunt fundamentale în contextul planificării, controlului, asigurării și îmbunătățirii calității învățământului. Constatarea realizată ne-a permis să formulăm în mod consolidat următoarea taxonomie a dimensiunilor fundamentale ale calității învățământului (Fig. 1).

CALITATEA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI									
Rezultatele învățământului	Dimensiunea curriculară	Dimensiunea umană	Dimensiunea umană	Dimensiunea acțională	Dimensiunea evaluativă	Dimensiunea managerială	Dimensiunea managerială	Dimensiunea resurselor materiale	Dimensiunea procedural-normativă

Fig. 1 Taxonomia dimensiunilor fundamentale ale calității învățământului

Pentru elaborarea prezentei taxonomii am consultat mult mai multe surse decât cele nominalizate, însă, în mare parte, acestea includeau într-o măsură sau alta informațiile conținute de cele la care ne-am referit. Mai mult, sursele menționate de noi, prin concentrare, redau într-un mod mai sistematizat și logic informațiile de care eram interesați.

Potrivit taxonomiei expuse, pentru a pronunța o claritate mai mare cu privire la implicarea dimensiunilor nominalizate în asigurarea calității învățământului, în continuare dorim să ne referim la fiecare dintre acestea:

Rezultatele învățământului se raportează la mijloacele esențiale prin intermediul cărora este definită calitatea învățământului, precum și nivelul de administrare a acestora în raport cu riscurile și impedimentele din domeniu. Dimensiunea enunțată, fiind valorificată în măsură optimală, permite atât perceperea cât și distingerea rezultatelor învățământului în funcție de particularitățile cumulative sesizate.

Dimensiunea curriculară se referă la curriculumul în calitatea sa de document strategic cu funcții de condiționare a proceselor educaționale, precum și a calității acestora; această dimensiune se raportează la activitățile primordiale de proiectare, elaborare și evaluare a curriculumului.

Dimensiunea umană vizează în exclusivitate cadrele didactice, acea resursă/forță intensă și de neînlocuit care deține poziția cheie la asigurarea succesului rezultatelor învățământului, precum și la consolidarea aspirațiilor cu privire la eficientizarea sistemului educațional la general.

Dimensiunea acțională este definită atât din perspectiva timpului planificat/alocat proceselor din domeniu, care vizează implicarea normată și organizată a formabilului și a cadrului didactic la general, cât și în circumstanțele valorificării/consumării acestei resurse neregenerabile.

Dimensiunea evaluativă se materializează prin prisma mecanismelor și instrumentelor din domeniu, identificate și aplicate în scopul evaluării măsurii în care au fost atinse scopurile și obiectivele scontate.

Dimensiunea managerială vizează la general managementul ca fenomen, precum și competența managerială a factorului de decizie în contextul determinării calității managementului entității, element capital al managementului calității.

Dimensiunea resurselor materiale se raportează atât la mijloacele financiare cât și la cele logistice planificate, alocate și utilizate în funcție de necesitățile sesizate în scopul obținerii unor efecte sperate.

Dimensiunea procedural-normativă se rezumă la totalitatea normelor elaborate, aprobate și aplicate în vederea unei reglementări adecvate a tuturor proceselor, relațiilor și rapoartelor din domeniul vizat.

În ocurența dimensiunilor fundamentale ale calității învățământului, enumerate și analizate de către noi, dacă e să ținem seama de toate particularitățile specifice pe care acestea le înglobează, vom deduce că ele, fiind interdependente prin concentrarea orientată spre realizarea unui scop comun, interacționează dinamic și concomitent se influențează mutual, cu efecte prevăzute, bineînțeles în condiția unei gestiuni adecvate. Prin urmare putem afirma în mod intransigent, că dimensiunile amintite dețin conotația de *resurse ale calității învățământului*.

În aceeași ordine de idei, resursele strategice la care ne-am referit sunt valabile nu doar la nivelul instituției de învățământ, ci și la nivelul întregului sistem, astfel nutrin-du-l pluridimensional cu generozitate și creând condiții favorabile pentru planificarea, controlul, asigurarea și îmbunătățirea calității învățământului.

Prin aplicarea consecventă a acestor principii, standarde și valori, suntem capabili să asigurăm un proces educațional de înaltă calitate, care va pregăti noile generații pentru provocările și oportunitățile din viitor.

În contextul actualelor provocări majore de ordin economic, care au loc atât la nivel național cât și internațional, adesea se recurge la economisirea de resurse, inclusiv în domeniul învățământului. Economisirea acestor resurse poate fi justificată numai în anumite condiții și necesită să fie făcută cu mare grijă pentru a nu compromite calitatea educației. Este foarte important să se păstreze și să se asigure în permanență un nivel ridicat de învățare și înțelegere pentru toți beneficiarii, indiferent de circumstanțele create.

În unele cazuri, resursele pot fi consumate irațional sau chiar irosite. În aceste situații, anume prin identificarea și excluderea practicilor risipitoare, se poate obține economisirea resurselor care ulterior vor fi repartizate pentru a consolida mai eficient procesele didactice. Însă în perioadele dificile de constrângeri bugetare, este primordial să se utilizeze resursele disponibile cât mai operant posibil pentru a suplini nevoile de prim ordin, fără a afecta calitatea procesului educațional.

Prin urmare, în contextul reliefat putem afirma, că în lipsa resurselor enumerate, în condiția unei gestionări defectuoase sau economisiri nejustificate, calitatea învățământului va fi prejudiciată, iar obiectivele și finalitățile lui vor fi compromise. Toate acestea atrag după sine miriade de consecințe nefaste, consecințe care spre regret își produc în continuare efectele la nivel de instituție, de sistem și stat.

În primul rând sunt afectați beneficiarii procesului didactic, dat fiind faptul că învățarea devine ineficientă sau mai puțin eficientă. În condițiile lipsei sau insuficienței resurselor adecvate, beneficiarii nu au posibilitatea să utilizeze/consume resursele indispensabile pentru obținerea competențelor necesare. Deci, în lipsa resurselor, beneficiarii nu au posibilitatea să asimileze, să clarifice și să consolideze conceptele predate. În aceeași ocurență este alterată predispunerea beneficiarilor pentru învățare.

Cadrele didactice în condițiile enunțate sunt nevoite să suplinească pe cont propriu insuficiența de resurse, întrucât are de suferit calitatea procesului de predare, învățare și evaluare. În lipsa resurselor menționate, cadrele didactice nu au posibilitatea să diversifice metodele de predare, pentru a se adapta astfel la stilurile de învățare ale diferiților beneficiari. Toate acestea reprezintă situații reale și suficient de stresante pentru cadrele didactice conștiente.

Lipsa resurselor creează premise reale pentru o învățare ineficientă, conduce la scăderea motivației beneficiarilor, prezintă o adevărată povară pentru cadrele didactice și conduce la accentuarea inegalităților educaționale.

Repercusiunea cea mai dramatică se referă la implicațiile semnificative asupra viitorului noilor generații, care, cu părere de rău, vor fi afectate numaidecât în condiția unei insuficiențe de calitate a învățământului. Anume din aceste considerente am decis franc să inițiem prezenta cercetare cu pertinentul citat „*O investiție în cunoaștere plătește cea mai bună dobândă*”.

4. CONCLUZII

Valorificarea și investiția eficientă a resurselor în educație necesită o abordare absolut strategică și bine planificată, exprimată prin:

- desfășurarea continuă a activităților informațional-analitice detaliate reieșind din necesitățile educaționale pentru a distinge dimensiunile care reclamă cele mai multe și cele mai indispensabile resurse;

- colectarea adecvată de feedback de la toți beneficiarii procesului educațional, precum și de la gestionarii acestuia, cu privire la necesarul de resurse și investiții;

– planificarea, concentrarea, ierarhizarea, justificarea, valorificarea și repartizarea rațională a resurselor (ținându-se cont de riscuri și impact);

– colaborarea activă și productivă cu potențialii parteneri pentru susținere și dezvoltare;

– monitorizarea și evaluarea neîntreruptă a performanței, din perspectiva planificării, controlului, asigurării și îmbunătățirii calității învățământului;

– identificarea, aplicarea și promovarea deschisă a componentelor alternative de inovare și experimentare (pe principii de adaptabilitate și eficiență).

Doar în circumstanțele implementării și aplicării constante a acestor intervenții, vom fi capabili să asigurăm o utilizare corespunzătoare a resurselor necesare, astfel acordând prioritate nu doar menținerii, ci și creșterii calității învățământului. Aceste măsuri sunt capitale pentru dezvoltarea unui sistem educațional viguros și durabil.

Pe lângă cele evidențiate mai sus este nevoie de o schimbare a mentalității și atitudinii actualei societăți. Schimbarea enunțată se referă la toți factorii implicați în proces și mai cu seamă la cei de decizie, pentru a asigura un consum rezultativ a resurselor necesare, dar și pentru aplicarea unor soluții avangardiste și viabile în sistemul educațional.

Factorii la care ne-am referit necesită să contemple educația drept o antecedentă de importanță majoră, fundamentală pentru dezvoltarea socio-economică a statului. Înțelegerea justă a acestei valori este capabilă să garanteze asigurarea unei pregătiri adecvate a noilor generații. Concomitent, factorii de decizie trebuie să manifeste o deschidere sinceră pentru experimentarea și implementarea noilor proiecte și metodologii, care includ resurse educaționale novice cu un potențial relevant necesităților actuale și celor de perspectivă. Doar așa se va izbuti obținerea bunei dobânzi la care s-a referit Benjamin Franklin.

BIBLIOGRAFIE

BIBLIOGRAPHY

1. Lisievici P., Calitatea învățământului. Cadru conceptual, evaluare și dezvoltare, Editura Didactică și Pedagogică, R.A., București, 1997, 160 p. 17-53.
2. Academia, Rolul economic și social al investițiilor. https://www.academia.edu/25802814/Rolul_economic_si_social_al_investitiilor (accesat: 02.12.2024 14:05).
3. Cristea S. Resursele pedagogice.
4. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/54_56_Resursele%20pedagogice.pdf (accesat: 05.12.2024 19:00).
5. Dexonline. <https://dexonline.ro/definitie/resurs%C4%83> (accesat: 02.12.2024 11:20).
6. Introducere în calitate. <https://sim.tuiasi.ro/wp-content/uploads/Gheorghiu-ICPM.pdf> (accesat: 02.12.2024 11:20).
7. Modalități de a investi în tine cu rezultate garantate. <https://www.andyszekely.ro/6-modalitati-de-investi-tine-cu-rezultate-garantate/?cn-reloaded=1> (accesat: 02.12.2024 09:05).
8. Resurse în sistemul de producție. <https://ro.economy-pedia.com/11032742-resource> (accesat: 02.12.2024 20:00).
9. Wikipedia. <https://ro.wikipedia.org/wiki/Investi%C8%9Bie> (accesat: 03.12.2024 10:10).